

Зінковський Ігор Петрович

Національний університет «Одеська юридична академія»,

аспірант кафедри кримінального процесу

АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ УХВАЛ СЛІДЧИХ СУДДІВ ЩОДО ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ СЛІДЧОГО

Слідчий є тим учасником кримінального провадження, який має визначене КПК України коло повноважень при обранні, продовженні, зміні, скасуванні заходів забезпечення кримінального провадження. Повноваження слідчого під час обрання, зміни та скасування заходів забезпечення кримінального провадження, що застосовуються за ухвалою слідчого судді поділяються на: самостійні повноваження; повноваження, які реалізуються за погодженням із прокурором; повноваження, які реалізуються під час розгляду слідчим суддею клопотання; повноваження, які реалізуються на підставі ухвали слідчого судді. Разом з тим, у КПК України чітко не визначено, чи має слідчий повноваження щодо оскарження ухвал слідчого судді за результатами розгляду клопотань стосовно заходів забезпечення кримінального провадження.

У відповідності до ст. 309 КПК України, під час досудового розслідування можуть бути оскаржені в апеляційному порядку ухвали слідчого судді про: 1) відмову у наданні дозволу на затримання; 2) застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або відмову в його застосуванні; 3) продовження строку тримання під вартою або відмову в його продовженні; 4) застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту або відмову в його застосуванні; 5) продовження строку домашнього арешту або відмову в його продовженні; 6) поміщення особи в приймальник-розподільник для дітей або

відмову в такому поміщенні; 7) продовження строку тримання особи в приймальнику-розподільнику для дітей або відмову в його продовженні; 8) направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні; 9) арешт майна або відмову у ньому; 10) тимчасовий доступ до речей і документів, яким дозволено вилучення речей і документів, які посвідчують користування правом на здійснення підприємницької діяльності, або інших, за відсутності яких фізична особа - підприємець чи юридична особа позбавляються можливості здійснювати свою діяльність; 11) відсторонення від посади або відмову у ньому.

Відмітимо, що слідчий має повноваження: звернутися з клопотанням про дозвіл на затримання підозрюваного з метою його приводу; за погодженням із прокурором звернутися до слідчого судді із клопотанням про арешт майна (ч. 1 ст. 171 КПК України); брати участь у розгляді слідчим суддею клопотання про арешт майна (ч. 1 ст. 172 КПК України); за погодженням із прокурором звернутися до слідчого судді із клопотанням про тимчасовий доступ до речей і документів (ч. 1 ст. 160 КПК України); брати участь у розгляді слідчим суддею клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів (ч. 4 ст. 163 КПК України); за погодженням із прокурором звернутися до слідчого судді із клопотанням про відсторонення особи від посади (ч. 1 ст. 155 КПК України); брати участь у розгляді слідчим суддею клопотання про відсторонення особи від посади (ч. 1 ст. 156 КПК України); за погодженням із прокурором звернутися до слідчого судді із клопотанням про направлення особи до медичного закладу для проведення стаціонарної психіатричної експертизи; брати участь у розгляді слідчим суддею клопотання про направлення особи до медичного закладу для проведення стаціонарної психіатричної експертизи. У разі, якщо відмовлено у задоволенні клопотання слідчого, постає питання, як він може відреагувати на незаконну та необґрунтовану ухвалу слідчого судді. Ні у ст. 309, ні у ст. 393 КПК України слідчий не зазначений як суб'єкт

апеляційного оскарження. П. 10 ст. 393 КПК України не може бути застосований, адже, прямо у КПК України, на жаль, слідчий ніде не вказаний як суб'єкт апеляційного оскарження. У Інформаційному листі ВССУ «Про деякі питання порядку здійснення судового провадження з перегляду судових рішень у суді апеляційної інстанції відповідно до Кримінального процесуального кодексу України» від 21.11.2012 р. слідчий також не вказаний як суб'єкт апеляційного оскарження.

У доктрині це питання викликало дискусію. Як зазначає Н.Р. Бобечко, не вправі оскаржити судові рішення слідчий [1, с. 96]. На думку Д.І. Клепки, КПК України не передбачає оскарження судових рішень слідчим [2, с. 140], проте, у слідчого, який несе за свої рішення повну відповідальність і є процесуально самостійною особою, має бути право на оскарження судових рішень до апеляційного суду незалежно від позиції прокурора із цього питання, у силу чого пропонується доповнити ч. 1 ст. 40 КПК України пунктом наступного змісту: «оскаржувати ухвали слідчого судді за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність слідчого під час досудового розслідування. Та питань, які можуть вплинути на ефективність досудового розслідування» [2, с. 141]. Зазначимо, що у частині мотивування повноваження слідчого на апеляційне оскарження ухвал слідчого судді слід повністю підтримати думку автора, проте, запропоновані доповнення до КПК України не вирішать питання щодо оскарження ухвал, які стосуються заходів забезпечення кримінального провадження.

При вирішенні питання про можливість визначення слідчого суб'єктом апеляційного оскарження слід виходити з загальних положень кримінально-процесуальних функцій та кримінально-процесуальної компетенції слідчого. Як зазначає І.В. Гловюк, слідчий є суб'єктом реалізації функцій розслідування, кримінального переслідування; забезпечення відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, міжнародного співробітництва та

реабілітаційної функції [3, с. 29]. При реалізації цих функцій дієвість кримінального провадження не може бути забезпечена без застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Слідчий, являючись ініціатором їх застосування, відстоюючи у випадках, передбачених КПК України, обґрунтованість клопотання перед слідчим суддею, позбавлений за чинних норм КПК України довести до логічного завершення свою правову позицію стосовно необхідності застосування заходів забезпечення кримінального провадження, що ставить під сумнів ефективність подальшого досудового розслідування. А це перешкоджає реалізації публічного інтересу, який є основою кримінально-процесуальної компетенції та діяльності слідчого. Тому очевидно, що слідчий не може розглядатися як особа, прав і свобод, законних інтересів якої стосується ухвала слідчого судді, оскільки у випадку незгоди з ухвалою слідчого судді необхідність її оскарження пов'язана із відстоюванням слідчим публічним інтересом у забезпеченні дієвості кримінального провадження.

Саме тому необхідно прямо передбачити у КПК України, що слідчий є суб'єктом апеляційного оскарження ухвал слідчого судді стосовно заходів забезпечення кримінального провадження у випадках, коли він подавав слідчому судді клопотання та / або брав участь у його розгляді.

Список використаної літератури:

1. Бобечко Н. Р. Апеляційне та касаційне провадження у кримінальному судочинстві України: правове регулювання, доктрина, практика [Текст] монографія / Н. Р. Бобечко; за ред. В. Т. Нора Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів ЛНУ ім. І. Франка, 2016. - 685 с.
2. Клепка Д. І. Оскарження рішень дій чи бездіяльності під час досудового розслідування як окремий вид провадження: дис. ... канд.

юрид. наук; спец. 12.00.09. Х., Нац. юрид. акад. ім. Я. Мудрого, 2017.
211 с.

3. Гловюк І.В. Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.09 / Гловюк Ірина Василівна. - Одеса, 2016 – 40 с.